

Chambre des Représentants de Belgique

SESSION EXTRAORDINAIRE 1991-1992 (*)

29 AVRIL 1992

PROPOSITION DE LOI

**modifiant la procédure
du divorce par
consentement mutuel**

(Déposée par MM.
de Clippele et Berben)

DEVELOPPEMENTS

MESDAMES, MESSIEURS,

Au fil des années la procédure du divorce par consentement mutuel a subi des modifications importantes.

La présente proposition a pour objectif de réadapter un certain nombre d'articles dans le sens d'une simplification de la procédure.

COMMENTAIRE DES ARTICLES

Article 1er

Quiconque se voit reconnaître la capacité de se marier devrait également avoir la capacité de divorcer.

Toutefois, l'acte de règlement transactionnel requiert la capacité de contracter.

(*) Première session de la 48e législature.

Belgische Kamer van Volksvertegenwoordigers

BUITENGEWONE ZITTING 1991-1992 (*)

29 APRIL 1992

WETSVOORSTEL

**tot wijziging van de
procedure van echtscheiding
door onderlinge toestemming**

(Ingediend door de heren
de Clippele en Berben)

TOELICHTING

DAMES EN HEREN,

In de loop der jaren werd de procedure van echtscheiding door onderlinge toestemming grondig gewijzigd.

Dit voorstel wil een aantal artikelen opnieuw aanpassen ten einde de procedure te vereenvoudigen.

TOELICHTING BIJ DE ARTIKELEN

Artikel 1

Wie bekwaam wordt geacht een huwelijk aan te gaan, zou eveneens bekwaam moeten zijn om uit de echt te scheiden.

De akte tot regeling van het vergelijk vereist evenwel dat de partijen bekwaam zijn contracten te sluiten.

(*) Eerste zitting van de 48e zittingsperiode.

Art. 2

L'exigence de deux années de mariage n'existe pas dans la procédure de divorce pour cause déterminée.

Art. 3

Il n'est pas concevable que l'inventaire qui a été adopté en d'autres matières, comme par exemple la modification du régime matrimonial, puisse être supprimé dans la procédure de divorce par consentement mutuel.

La raison d'être de l'inventaire n'a pas changé: permettre aux époux d'avoir une vue exacte de leurs biens et de leurs droits avant que ceux-ci ne soient fixés d'une manière irrévocable par le règlement transactionnel. On ne peut valablement transiger que lorsqu'on a une vue claire et complète de la situation.

L'inventaire impose au notaire de:

- faire état du régime matrimonial et de ses conséquences;
- distinguer les biens et dettes ressortissant au patrimoine commun et au patrimoine propre de chacun des époux;

- déterminer les droits indivis recueillis dans des successions non encore liquidées, de même que les comptes de récompenses, souvent liés à des problèmes épineux d'appréciation des plus-values dont il y a lieu de tenir compte pour éviter certaines injustices;

- faire préciser les avoirs incorporels de même que les dettes et leurs charges actuelles.

Le grief principal que l'on peut faire à l'inventaire, tel qu'il est organisé actuellement, n'est pas le coût de celui-ci (l'honoraire légal tarifé variant entre 342 francs et 6 840 francs), mais le fait que le notaire est obligé de se rendre dans les résidences respectives des époux pour y inventorier les meubles meublants alors que, dans de nombreux cas, ceux-ci ont une importance relative et ont déjà été partagés. C'est surtout l'obligation de prêter serment dont l'annonce est faite au début de l'inventaire qui a pour but de rendre celui-ci «fidèle et exact».

Lorsque toutes les parties le demandent, et à condition qu'elles soient majeures et capables, l'inventaire devrait pouvoir être fait sur déclarations. Il s'agirait d'une faculté qui devrait être permise dans d'autres cas où l'inventaire est requis, comme par exemple la séparation de corps et de biens ou la modification de régime matrimonial; c'est pourquoi il est proposé de modifier l'article 1182 du Code judiciaire plutôt que l'article 1287 qui ne concerne que

Art. 2

Om de procedure van echtscheiding op grond van bepaalde feiten in te zetten, hoeft men geen twee jaar gehuwd te zijn.

Art. 3

Het is niet denkbaar dat de boedelbeschrijving, die ook in andere aangelegenheden als regel geldt, bijvoorbeeld bij de wijziging van het huwelijksvermogensstelsel, komt te vervallen in het kader van de procedure van echtscheiding door onderlinge toestemming.

De reden waarom de boedelbeschrijving geschiedt, blijft onverminderd gelden: op die manier kunnen de echtgenoten precies weten wat hun goederen en rechten zijn vóór die onherroepelijk worden vastgelegd via een vergelijk. Men kan alleen dan tot een aanvaardbaar vergelijk komen wanneer men precies weet hoe de zaken er voor staan.

In die boedelbeschrijving moet de notaris:

- het huwelijksvermogensstelsel en de rechtsgevolgen ervan vermelden;

- een duidelijk onderscheid maken tussen de goederen en de schulden van het gemeenschappelijk vermogen en die van het eigen vermogen van elk van de echtgenoten;

- de onverdeelde rechten uit nog niet vereffende nalatenschappen bepalen, evenals de vergoedingsrekeningen, die vaak samengaan met netelige problemen inzake de beoordeling van meerwaarden die in aanmerking moeten worden genomen om onrechtvaardige behandeling te voorkomen;

- de onlichamelijke rechten vaststellen, evenals de schulden en de daaraan verbonden lasten.

Niet zozeer het bij wet vastgestelde tarief van het honorarium (342 frank à 6 840 frank) kan men als voornaamste bezwaar opperen tegen de boedelbeschrijving zoals die momenteel geregeld is, wel het feit dat de notaris zich naar de respectieve verblijfplaats van de echtgenoten moet begeven om er een boedelbeschrijving te maken, terwijl het huisraad in tal van gevallen vrij onbelangrijk is en reeds verdeeld werd. Vooral de verplichting om de eed af te leggen, waarvan aan het begin van de boedelbeschrijving melding wordt gemaakt, heeft tot doel de boedelbeschrijving «getrouw en nauwkeurig» te maken.

De boedelbeschrijving zou moeten kunnen geschieden op grond van verklaringen, wanneer alle partijen daar om verzoeken en op voorwaarde dat zij meerderjarig en bekwaam zijn. Die mogelijkheid zou eveneens moeten bestaan in andere gevallen die een boedelbeschrijving vereisen, bijvoorbeeld de scheiding van tafel en bed of de wijziging van het huwelijksvermogensstelsel. Daarom wil dit voorstel veel eerder artikel 1182 van het Gerechtelijk Wetboek

l'inventaire préalable au divorce par consentement mutuel.

Art. 4

Alinéa 1er :

Le texte de l'alinéa 1er de l'article 1287 du Code judiciaire a suscité une controverse sur le point de savoir si le règlement transactionnel doit être constaté par acte authentique ou par acte sous seing privé (Mahieu G. «Divorce et séparation de corps», Rép. Not., tome I, 6, n° 122). La loi devrait trancher cette controverse.

Dans l'intérêt général, il semble opportun de préconiser l'obligation de rédiger l'acte des conventions préalables dans la forme authentique.

En effet, l'acte notarié confère date certaine à la convention; la signature des parties ne peut plus être contestée que par l'inscription de faux, l'original de l'acte est conservé par le notaire qui peut en délivrer des copies ayant force probante et force exécutoire; l'acte notarié est indispensable lorsque la convention porte sur des droits immobiliers soumis à la conservation des hypothèques.

Alinéas deux et trois :

La doctrine et la jurisprudence dominantes estiment que le divorce ne crée pas *ipso facto* une présomption de révocation des donations entre époux ou de renonciation aux avantages matrimoniaux. La loi devrait prévoir l'obligation pour les époux de prendre position dans l'acte des conventions préalables sur le sort des libéralités et conventions de mariage qu'ils ont pu se consentir pour le cas de prédécès de l'un d'eux, à l'instar de ce qui est prévu pour les droits successoraux du conjoint survivant en cas de décès en cours de procédure.

Si les futurs époux ont dû recourir à un acte authentique pour se faire des institutions contractuelles ou se réserver des avantages matrimoniaux, il est logique que la modification de leurs conventions nécessite elle aussi le recours à l'acte authentique.

Pour que les époux n'omettent pas de statuer sur le sort des assurances-vie, le texte proposé impose l'obligation de transiger sur toutes les libéralités, y compris par stipulation pour autrui.

Enfin, il paraît utile que la loi tranche une controverse en prévoyant explicitement que les conventions des époux sur les deux premiers alinéas de l'article

wijzigen dan artikel 1287, dat alleen handelt over de boedelbeschrijving die voor de echtscheiding door onderlinge toestemming geschiedt.

Art. 4

Eerste lid :

Over de lezing van het eerste lid van artikel 1287 van het Gerechtelijk Wetboek is een controverse ontstaan omtrent de vraag of het vergelijk vastgesteld moet worden bij authentieke akte of bij onderhandse akte (cf. G. Mahieu «Divorce et séparation de corps», Rép. Not., eerste deel, 6, nr. 122). Het staat aan de wetgever op dit punt de knoop door te hakken.

Met het oog op het algemeen belang lijkt het raadzaam de voorafgaande overeenkomsten in een authentieke akte vast te leggen.

De notariële akte verleent immers een vaste dagtekening aan de overeenkomst. De handtekening van de partijen kan niet meer worden betwist dan met een betichting van valsheid, aangezien de notaris het origineel bewaart en hij afschriften kan afgeven die bewijskracht hebben en uitvoerbaar zijn. Men kan voorts niet zonder notariële akte wanneer de overeenkomst handelt over onroerende rechten die tot de bevoegdheid van de hypotheekbewaarder behoren.

Tweede en derde lid :

De overheersende mening in rechtsleer en rechtspraak is dat de echtscheiding niet automatisch een vermoeden doet ontstaan dat schenkingen onder echtgenoten worden herroepen of dat afstand wordt gedaan van de voordelen van het huwelijkscontract. De wet zou de echtgenoten moeten verplichten in de akte met de voorafgaande overeenkomsten te bepalen wat er moet gebeuren met de giften en de bepalingen van het huwelijkscontract die zij hebben kunnen doen of opstellen met het oog op het voortijdig overlijden van een van hen, zoals de wet bepaalt inzake het erfrecht van de overlevende echtgenoot ingeval de andere overlijdt in de loop van de procedure.

Indien de aanstaande echtgenoten een authentieke akte hebben doen opstellen om elkaar contractuele erfstellingen te verlenen of huwelijksvoordelen vast te leggen, spreekt het voor zich dat een wijziging van hun overeenkomst eveneens alleen bij authentieke akte kan geschieden.

Om te voorkomen dat de echtgenoten nalaten een beslissing te nemen over de bestemming van levensverzekeringen, legt ons voorstel de verplichting op een vergelijk te treffen over alle giften, ook die via het derdenbeding.

Ten slotte behoort de wet een einde te maken aan een betwisting door uitdrukkelijk te bepalen dat de overeenkomsten van de echtgenoten in verband met

1287 sortent leurs effets dès la signature de l'acte, mais sont sans effet si la procédure est abandonnée.

Art. 5

La modification proposée tend à rejoindre la pratique: la plupart des conventions établissant un droit de garde d'enfant et/ou un droit à une pension alimentaire sont déjà faites sous la forme notariée en raison des avantages que présente l'acte authentique.

Art. 6

Bien que la façon dont les dossiers sont introduits actuellement devant le tribunal ne semble pas présenter d'inconvénients majeurs, on peut prévoir l'introduction de la procédure par requête.

Par contre, l'obligation de recourir à deux conseils distincts, avec le coût et les lenteurs qui en découlent, risque d'être mal comprise par les époux qui choisissent la voie non contentieuse du divorce par consentement mutuel.

Art. 7

Il est souhaitable de prévoir un délai d'un mois pour la première comparution ainsi que la présence du procureur du Roi.

Art. 8 et 9

Contrairement à une procédure de divorce par consentement mutuel du type «ouvert», la tradition du droit belge va dans le sens d'une procédure purement contractuelle, et donc «fermée».

Permettre au juge de modifier l'équilibre négocié par les époux n'affaiblirait-il pas l'influence positive de la procédure de divorce par consentement mutuel, source de pacification dans bien des situations conflictuelles ?

Certains époux ne seront-ils pas tentés de négocier leur consentement avec l'arrière-pensée de revenir sur certains points des conventions avec l'aide du tribunal ?

de eerste twee leden van artikel 1287 rechtsgevolgen tot stand brengen vanaf het ogenblik dat dezen de akte ondertekenen, doch geen gevolgen hebben indien afstand wordt gedaan van de procedure.

Art. 5

De voorgestelde wijziging sluit aan bij de geldende rechtspraak: het merendeel van de overeenkomsten tot vaststelling van een recht van bewaring over een kind en/of een recht op alimentatie worden nu reeds in een notariële akte opgenomen omwille van de voordelen die een authentieke akte biedt.

Art. 6

Ofschoon de manier waarop dossiers momenteel voor de rechtbank worden ingeleid, geen noemenswaardige bezwaren lijkt mee te brengen, kan men toch bepalen dat de procedure bij verzoekschrift moet worden ingeleid.

Daartegenover staat dat de verplichting om een beroep te doen op twee afzonderlijke raadslieden, duur uitvalt en traag verloopt en dat zij niet in goede aarde dreigt te vallen bij echtgenoten die gekozen hebben voor de echtscheiding door onderlinge toestemming, omdat precies daar geen geschillen op te lossen zijn.

Art. 7

Het is wenselijk te voorzien in een termijn van één maand voor de eerste verschijning en te bepalen dat de procureur des Konings aanwezig moet zijn.

Artt. 8 en 9

Onze rechtstraditie huldigt het beginsel van een zuiver contractuele en dus «gesloten» procedure, wat haaks staat op de procedurevorm van echtscheiding door onderlinge toestemming van het «open» type.

Als de rechter de mogelijkheid heeft het vergelijk te wijzigen waartoe de echtgenoten zijn gekomen, heeft zulks dan geen ongunstige invloed op het verloop van de procedure van echtscheiding door onderlinge toestemming, die het aangewezen middel is om al te opgehitste gemoederen tot bedaren te brengen ?

Zet een en ander bepaalde echtgenoten er niet toe aan over het vergelijk te onderhandelen met de bijgedachte dat zij via de rechtbank hun toestemming over bepaalde aspecten van de overeenkomst nog kunnen herroepen ?

Art. 12

Les modifications doivent faire l'objet des vérifications prévues aux articles 1289*bis* et 1290, alinéa 2. C'est pourquoi les parties devront déposer l'acte modificatif au tribunal un mois au moins avant la seconde (et dernière) comparution.

Art. 13

On ramène les comparutions au nombre de deux avec un intervalle de six mois.

Art. 14

Il s'agit de permettre une dérogation limitée à la règle de l'obligation de comparaître en personne. Il semble toutefois préférable d'exiger la comparution personnelle lors de la première comparution et de ne permettre la représentation par mandataire spécial que pour la deuxième comparution: en effet, les époux qui entament une procédure de divorce par consentement mutuel sont généralement en mesure de comparaître en personne devant le tribunal lorsque quelques semaines seulement se sont écoulées depuis l'inventaire et la signature des conventions. La pratique révèle que les problèmes se posent généralement par la suite, lorsque l'un ou l'autre des époux doit se rendre à l'étranger, notamment pour des raisons professionnelles.

Art. 15

La rédaction de l'actuel article 1297 ne cadrant plus avec les modifications proposées, il est nécessaire d'en remanier le texte.

Art. 20

Compte tenu du fait que la transcription du divorce dans les registres de l'état civil perd son caractère essentiel, il convient que le divorce sorte ses effets, du moins en ce qui concerne la personne des époux, dès le jour du prononcé du jugement ou de l'arrêt.

Toutefois, pour éviter qu'une personne récemment divorcée ne puisse se remarier avant la transcription à l'état civil, les mots «dûment transcrit» ont été insérés.

Le système actuel est maintenu :

— en ce qui concerne les biens des époux, rétroactivité au jour de la première comparution;

Art. 12

De wijzigingen moeten onderzocht worden zoals de artikelen 1289*bis* en 1290, tweede lid, bepalen. Om die reden moeten de partijen de wijzigende akte bij de rechtbank neerleggen ten minste een maand voor hun tweede (en laatste) verschijning.

Art. 13

Ons voorstel vermindert het aantal verschijningen tot twee met een tussentijd van zes maanden.

Art. 14

Het is belangrijk een beperkte afwijking toe te staan op de regel dat men in persoon moet verschijnen. Het lijkt evenwel verkieslijk te eisen dat de partijen de eerste keer in persoon verschijnen en hun toe te staan zich de tweede keer te doen vertegenwoordigen door een bijzondere gemachtigde. Het is immers zo dat echtgenoten die een procedure van echtscheiding door onderlinge toestemming inzetten, in de regel in staat zijn in persoon voor de rechtbank te verschijnen wanneer er maar enkele weken verstreken zijn na de boedelbeschrijving en de ondertekening van de overeenkomsten. De praktijk leert dat er over het algemeen pas later problemen rijzen, wanneer een van de echtgenoten naar het buitenland moet gaan, bijvoorbeeld beroepshalve.

Art. 15

Aangezien de vigerende lezing van artikel 1297 niet meer strookt met de voorgestelde wijzigingen, behoort de tekst ervan aangepast te worden.

Art. 20

Aangezien de overschrijving van de echtscheiding in de registers van de burgerlijke stand geen essentiële vereiste meer is, behoort de echtscheiding gevolg te hebben vanaf de dag waarop het vonnis of het arrest wordt uitgesproken, althans wat de persoon van de echtgenoten betreft.

Om evenwel te voorkomen dat een recentelijk gescheiden persoon een nieuw huwelijk kan aangaan vóór de overschrijving in de registers van de burgerlijke stand, wil dit voorstel de woorden «behoorlijk overgeschreven» invoegen.

De geldende regeling blijft onverkort van toepassing :

— wat de goederen van de echtgenoten betreft, werkt de echtscheiding terug tot de dag van de eerste verschijning;

— vis-à-vis des tiers, prise d'effet au jour de la transcription.

J.-P. de CLIPPELE
P. BERBEN

PROPOSITION DE LOI

Article 1er

L'article 275 du Code civil est remplacé par la disposition suivante:

« Art. 275. — Le consentement mutuel ne sera admis que si les deux époux sont majeurs. »

Art. 2

L'article 276 du même Code est abrogé.

Art. 3

L'article 1182, alinéa 2, du Code judiciaire est remplacé par la disposition suivante :

« Il est fait sur déclarations lorsqu'il n'est pas possible de procéder autrement ou lorsque toutes les parties, majeures et capables, le demandent. »

Art. 4

A l'article 1287 du même Code sont apportées les modifications suivantes :

1° l'alinéa 1er est remplacé par ce qui suit :

« Les époux déterminés à opérer le divorce par consentement mutuel sont tenus de faire préalablement par notaire, inventaire et estimation de tous leurs biens meubles et immeubles. Les époux sont également tenus de régler, par acte notarié, leurs droits respectifs sur lesquels il leur sera néanmoins libre de transiger. »

2° à l'alinéa 2, le mot « admettant » est remplacé par le mot « prononçant »;

3° les alinéas suivants sont insérés entre le deuxième et le troisième alinéa :

« Ils doivent également constater dans le même acte leurs conventions au sujet de l'exercice des avantages matrimoniaux, des institutions contractuelles, des donations entre époux et de toute libéralité, y

— ten aanzien van derden heeft de echtscheiding gevolg vanaf de dag van de overschrijving.

WETSVOORSTEL

Artikel 1

Artikel 275 van het Burgerlijk Wetboek wordt vervangen als volgt:

« Art. 275. — Onderlinge toestemming wordt alleen dan toegestaan indien beide echtgenoten meerderjarig zijn. »

Art. 2

Artikel 276 van hetzelfde Wetboek wordt opgeheven.

Art. 3

Artikel 1182, tweede lid, van het Gerechtelijk Wetboek wordt vervangen als volgt :

« Boedelbeschrijving geschiedt op grond van verklaringen wanneer zij niet anders kan worden verricht of wanneer alle partijen, mits zij meerderjarig en bekwaam zijn, daar om verzoeken. »

Art. 4

In artikel 1287 van hetzelfde Wetboek worden de volgende wijzigingen aangebracht :

1° het eerste lid wordt vervangen door wat volgt :

« De echtgenoten die besloten zijn over te gaan tot echtscheiding door onderlinge toestemming, zijn gehouden vooraf bij een notaris een boedelbeschrijving op te maken en een schatting te doen van al hun roerende en onroerende goederen. Zij zijn eveneens gehouden bij notariële akte hun wederzijdse rechten te regelen, waaromtrent het hun evenwel vrij staat een vergelijk te treffen. »

2° aan het slot van het tweede lid wordt het woord « toegestaan » vervangen door het woord « uitgesproken »;

3° tussen het tweede en het derde lid worden de volgende leden ingevoegd :

« Tevens moeten zij in dezelfde akte vaststellen wat zij overeengekomen zijn met betrekking tot de uitoefening van de voordelen van hun huwelijkscontract, de contractuele erfstellingen, de schenkingen

compris celles qu'ils ont pu se consentir antérieurement par stipulation pour autrui.

Les conventions prévues aux deux alinéas précédents sortent immédiatement leurs effets; elles sont sans effet si la procédure est abandonnée. »

Art. 5

A l'article 1288 du même Code, les mots « par écrit » sont supprimés.

Art. 6

Un article 1288*bis*, rédigé comme suit, est inséré dans le même Code :

« Art. 1288*bis*. — La demande est introduite par voie de requête. Elle est déposée au greffe du tribunal de première instance choisi par les parties, avec l'inventaire et les conventions prévus aux articles 1287 et 1288. La requête est signée par un avocat ou par un notaire. »

Art. 7

L'article 1289 du même Code est remplacé par la disposition suivante :

« Art. 1289. — Dans le mois du jour du dépôt de la requête au greffe du tribunal de première instance, les époux se présentent ensemble et en personne devant le président du tribunal de première instance ou devant le juge qui en exerce les fonctions. Ils lui font, en présence du procureur du Roi, la déclaration de leur volonté. »

Art. 8

Un article 1289*bis*, rédigé comme suit, est inséré dans le même Code :

« Art. 1289*bis*. — Le procureur du Roi donne son avis sur les conditions d'admissibilité de la procédure de divorce entamée et vérifie si les conventions préalables ne portent pas atteinte aux lois impératives ou d'ordre public. »

Art. 9

L'article 1290 du même Code est complété par l'alinéa suivant :

« Il demande aux parties de modifier les dispositions des conventions préalables qui porteraient atteinte aux lois impératives ou d'ordre public. Dans ce

onder echtgenoten en alle giften, met inbegrip van die welke zij voordien aan elkaar hebben gedaan via het derdenbeding.

De overeenkomsten bedoeld in de twee vorige leden hebben onmiddellijk gevolg; zij blijven zonder gevolg indien van de procedure wordt afgezien. »

Art. 5

In artikel 1288 van hetzelfde Wetboek worden de woorden « bij geschrift » geschrapt.

Art. 6

In hetzelfde Wetboek wordt een artikel 1288*bis* ingevoegd, luidend als volgt :

« Art. 1288*bis*. — De eis wordt ingesteld bij verzoekschrift. Het wordt neergelegd bij de griffie van de rechtbank van eerste aanleg die de partijen hebben gekozen, samen met de boedelbeschrijving en de overeenkomsten waarin de artikelen 1287 en 1288 voorzien. Het verzoekschrift moet ondertekend zijn door een advocaat of een notaris. »

Art. 7

Artikel 1289 van hetzelfde Wetboek wordt vervangen als volgt :

« Art. 1289. — Binnen een maand na de dag waarop het verzoekschrift bij de griffie van de rechtbank van eerste aanleg is neergelegd, verschijnen de echtgenoten samen en in persoon voor de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg of voor de rechter die het ambt van voorzitter waarneemt. Zij geven hem hun wil te kennen ten overstaan van de procureur des Konings. »

Art. 8

In hetzelfde Wetboek wordt een artikel 1289*bis* ingevoegd, luidend als volgt :

« Art. 1289*bis*. — De procureur des Konings brengt advies uit over de voorwaarden inzake toelaatbaarheid van de ingezette echtscheidingsprocedure en gaat na of de voorafgaande overeenkomsten niet strijdig zijn met bepalingen van dwingend recht of van openbare orde. »

Art. 9

Artikel 1290 van hetzelfde Wetboek wordt aangevuld met het volgende lid :

« Hij verzoekt de partijen die bepalingen van de voorafgaande overeenkomsten te wijzigen die strijdig zijn met bepalingen van dwingend recht of van

cas, le juge fixe, dans le mois, une nouvelle date de comparution des parties. »

Art. 10

Dans l'article 1291 du même Code, les mots « ainsi éclairés » sont insérés entre les mots « Si les époux » et le mot « persistent ».

Art. 11

L'article 1292, alinéa 2, du même Code est abrogé.

Art. 12

L'article 1293 du même Code est remplacé par la disposition suivante :

« Art. 1293. — Les conventions visées aux articles 1287 et 1288 peuvent être modifiées de commun accord par les époux en cours de procédure dès lors que un mois au moins avant la seconde comparution, l'acte modificatif soit communiqué au président du tribunal ou au juge qui en exerce les fonctions ainsi qu'au procureur du Roi qui vérifie si rien n'est contraire aux lois impératives ou d'ordre public. »

Art. 13

L'article 1294 du même Code est remplacé par la disposition suivante :

« Art. 1294. — Dans le mois du jour où sont révoqués les six mois à compter du donné acte de leur première déclaration, les parties se présentent ensemble et en personne devant le président du tribunal ou le juge qui en exerce les fonctions. Elles renouvellent leur déclaration et requièrent du magistrat chacun séparément, en présence néanmoins l'un de l'autre, l'admission du divorce. »

Art. 14

Un article 1296*bis*, rédigé comme suit, est inséré dans le même Code :

« Art. 1296*bis*. — Dans des circonstances exceptionnelles, le président du tribunal ou le juge qui en exerce les fonctions peut, sur requête signée par l'intéressé, son avocat ou son notaire, accorder dispense, par ordonnance motivée, de la comparution personnelle prescrite à l'article 1294. Dans ce cas, la

openbare orde. Indien zulks moet gebeuren, bepaalt de rechter binnen een maand een nieuwe verschijningsdatum voor de partijen. »

Art. 10

In artikel 1291 van hetzelfde Wetboek worden tussen de woorden « de echtgenoten » en de woorden « in hun voornemen » de woorden « aldus voorgelicht ingevoegd ».

Art. 11

Artikel 1292, tweede lid, van hetzelfde Wetboek wordt opgeheven.

Art. 12

Artikel 1293 van hetzelfde Wetboek wordt vervangen als volgt :

« Art. 1293. — De overeenkomsten bedoeld in de artikelen 1287 en 1288 kunnen in onderlinge overeenstemming door de echtgenoten worden gewijzigd in de loop van de procedure, op voorwaarde dat de wijzigende akte ten minste een maand vóór de tweede verschijning wordt medegedeeld aan de voorzitter van de rechtbank of aan de rechter die het ambt van voorzitter waarneemt, alsook aan de procureur des Konings, die nagaat of de inhoud ervan niet strijdig is met bepalingen van dwingend recht of van openbare orde. »

Art. 13

Artikel 1294 van hetzelfde Wetboek wordt vervangen als volgt :

« Art. 1294. — Binnen een maand nadat zes maanden zijn verlopen te rekenen van het tijdstip waarop hun akte is verleend van hun eerste verklaring, verschijnen de partijen samen en in persoon voor de voorzitter van de rechtbank of voor de rechter die het ambt van voorzitter waarneemt. Zij hernieuwen hun verklaring en verzoeken de rechter, ieder afzonderlijk, doch in elkaars tegenwoordigheid, hun de echtscheiding toe te staan. »

Art. 14

In hetzelfde Wetboek wordt een artikel 1296*bis* ingevoegd, luidend als volgt :

« Art. 1296*bis*. — In uitzonderlijke omstandigheden kan de voorzitter van de rechtbank of de rechter die het ambt van voorzitter waarneemt, op verzoekschrift ondertekend door de betrokkene, zijn advocaat of zijn notaris, bij een met redenen omklede beschikking, vrijstelling verlenen van de bij artikel

partie devra se faire représenter par un mandataire spécial, avocat ou notaire. »

Art. 15

L'article 1297 du même Code est remplacé par la disposition suivante :

« Art. 1297. — Si le procureur du Roi constate que les conditions de forme et de fond prévues par la loi sont respectées, il donne ses conclusions en ces termes: «La loi le permet»; dans le cas contraire, ses conclusions d'empêchement sont motivées. »

Art. 16

L'article 1299 du même Code est remplacé par la disposition suivante :

« Art. 1299. — L'appel du jugement qui a prononcé le divorce n'est admissible qu'autant qu'il soit interjeté par le ministère public dans le mois à compter de la prononciation. Il est signifié aux deux époux. »

Art. 17

L'article 1300 du même Code est remplacé par la disposition suivante :

« Art. 1300. — L'appel du jugement qui a déclaré ne pas y avoir lieu à admettre le divorce n'est admissible qu'autant qu'il soit interjeté par les deux parties, séparément ou conjointement, dans le mois à compter de la prononciation. Il est signifié au procureur du Roi. »

Art. 18

Dans l'article 1302, alinéa 1er, du même Code, les mots « de vingt jours » sont remplacés par les mots « d'un mois ».

Art. 19

A l'article 1303 du même Code sont apportées les modifications suivantes :

1° l'alinéa 1er est remplacé par l'alinéa suivant :

« Lorsque le divorce a été prononcé par un jugement ou arrêt passé en force de chose jugée, un extrait comprenant le dispositif du jugement ou de l'arrêt est, dans le mois, adressé par le greffier sous pli recommandé avec accusé de réception à l'officier de l'état civil du lieu où le mariage a été célébré ou,

1294 voorgeschreven persoonlijke verschijning. In dat geval moet de betrokkene zich laten vertegenwoordigen door een bijzondere gemachtigde, een advocaat of een notaris. »

Art. 15

Artikel 1297 van hetzelfde Wetboek wordt vervangen als volgt :

« Art. 1297. — Indien de procureur des Konings vaststelt dat de wettelijke voorwaarden inzake vorm en inhoud werden nageleefd, geeft hij zijn conclusie in de volgende bewoordingen: «De wet laat toe»; in het tegenovergestelde geval moet zijn conclusie van niet-toelating met redenen worden omkleed. »

Art. 16

Artikel 1299 van hetzelfde Wetboek wordt vervangen als volgt :

« Art. 1299. — Hoger beroep tegen het vonnis waarbij de echtscheiding is uitgesproken, is slechts toegestaan indien het door het openbaar ministerie wordt ingesteld binnen een maand te rekenen van de uitspraak. Het wordt aan de beide echtgenoten betekend. »

Art. 17

Artikel 1300 van hetzelfde Wetboek wordt vervangen als volgt :

« Art. 1300. — Hoger beroep tegen het vonnis waarbij beslist is dat er geen grond bestaat om de echtscheiding toe te staan, is slechts toegestaan indien het wordt ingesteld door beide partijen, afzonderlijk of gezamenlijk, binnen een maand te rekenen van de uitspraak. Het wordt aan de procureur des Konings betekend. »

Art. 18

In artikel 1302, eerste lid, van hetzelfde Wetboek worden de woorden « twintig dagen » vervangen door de woorden « een maand ».

Art. 19

In artikel 1303 van hetzelfde Wetboek worden de volgende wijzigingen aangebracht :

1° het eerste lid wordt vervangen als volgt :

« Wanneer de echtscheiding is uitgesproken bij een in kracht van gewijsde gegaan vonnis of arrest, moet de griffier binnen een maand een uittreksel bevattende het beschikkend gedeelte van het vonnis of van het arrest, bij een aangetekende brief met ontvangstbewijs, sturen aan de ambtenaar van de bur-

lorsque le mariage n'a pas été célébré en Belgique, à l'officier de l'état civil du premier district de Bruxelles. »;

2° à l'alinéa 2, les mots « Ces deux mois ne commencent » sont remplacés par les mots « Le mois ne commence »;

3° l'alinéa 3 est abrogé;

4° à l'alinéa 4, les mots « Dans le mois de la signification ou de la remise conjointes ou le cas échéant, de la seconde signification ou remise, » sont remplacés par les mots « Dans le mois de la réception de l'extrait du jugement ou de l'arrêt ».

Art. 20

L'article 1304 du même Code est remplacé par la disposition suivante :

« Art. 1304. — A l'égard des époux, le jugement ou l'arrêt qui prononce le divorce produit ses effets :

— en ce qui concerne leur personne, au jour du jugement ou de l'arrêt dûment transcrit;

— en ce qui concerne leurs biens, au jour de la première comparution prévue à l'article 1289 ou, le cas échéant, à l'article 1290.

A l'égard des tiers, le jugement ou l'arrêt qui prononce le divorce ne produit d'effet que du jour de la transcription. »

2 avril 1992.

J.-P. de CLIPPELE
P. BERBEN

gerlijke stand van de plaats waar het huwelijk voltrokken is of, wanneer het huwelijk niet in België voltrokken is, aan de ambtenaar van de burgerlijke stand van het eerste district van Brussel. »;

2° in het tweede lid worden de woorden « gaan die twee maanden » vervangen door de woorden « gaat die maand »;

3° het derde lid wordt opgeheven;

4° in het vierde lid worden de woorden « Binnen een maand na de gezamenlijke betekening (of terhandstelling of, in voorkomend geval, na de tweede betekening) of terhandstelling » vervangen door de woorden « Binnen een maand na de ontvangst van het uittreksel van het vonnis of van het arrest ».

Art. 20

Artikel 1304 van hetzelfde Wetboek wordt vervangen als volgt :

« Art. 1304. — Ten aanzien van de echtgenoten heeft het vonnis of het arrest waarbij de echtscheiding wordt uitgesproken, eerst gevolg :

— wat hun persoon betreft, vanaf de dag waarop het vonnis of het arrest behoorlijk is overgeschreven;

— wat hun goederen betreft, vanaf de dag van de eerste verschijning bedoeld in artikel 1289 of, in voorkomend geval, artikel 1290.

Ten aanzien van derden heeft het vonnis of het arrest waarbij de echtscheiding wordt uitgesproken, eerst gevolg vanaf de dag van de overschrijving. »

2 april 1992.